

S t , loài mãnh thú ch a t ng sinh s ng t nhiên trên đ t Trung Qu c v y mà l lũng thay! l i xu t hi n nhi u trong văn hóa, ngh thu t c a n c này. Có l trong quá trình giao l u văn hóa v i vùng Trung Á (1) , hình nh “hùng s t” đã du nh p và đ c ng i Trung Hoa x a dùng t ng tr ng cho m t s ý nghĩa trong đ i s ng.

S T G M : UY NGHI C A PH T

Kinh Hoa Nghiêm có câu tán: “S t h ng th i, ph ng th o l c/ T ng v ng h i x , l c hoa h ng” (Lúc s t r ng : c th m tr nên xanh bi c / N i chúa voi quay l i : hoa r ng hóa h ng (t i)) đ ca ng i uy nghi c a B tát Văn Thù. Kinh k l i câu chuy n : Văn Thù B tát thuy t pháp t i r ng Sa La. Ti ng gi ng kinh uy nghi nh ti ng s t g m làm c th m tr nên xanh bi c. Gi ng kinh xong, m i ng i v h t, ch còn l i Thi n Tài đ ng t đi theo đ h i đ o. B ng B tát quay l i nhìn. Cái nhìn nh “t ng v ng h i” (Chúa voi quay l i), Thi n Tài đ ng t h t nhiên ng đ o. V y là ti ng g m s t (s t h ng) có xu t x t kinh Ph t, đ c dùng làm bi u t ng Ho ng đ ng Chánh pháp trong cu c đ u tranh ch ng l i tà thuy t, ch ng l i nh ng mê mu i c a nh ng s tăng, đ o chúng không hi u, ho c hi u thô thi n Ph t pháp, bi n ý nghĩa cao siêu thành nh ng đ i u nh m nhí, mê tín d đoan.

Hình nh c a s t đôi khi l i xu t hi n v i Quán Th Âm B tát. Quán Th Âm (2) còn có danh v là Quán T T i, Quan Âm là m t trong nh ng v B tát hàng đ u c a Ph t giáo Đ i Th a. B tát Quán Th Âm l ng nghe m i ti ng th gian... và v i lòng t bi vô l ng, ngài dùng s c m nh huy n di u mà c u nh ng chúng sinh nào đã quán t ng đ n lúc g p hi m nguy.

Chính vì ý nghĩa này mà trong nhi u tranh, t ng Quán Th Âm có m t đ ng “B tát Quán Th Âm - S T H ng Quán T T i” () v hình B tát ng i trên l ng s t . Lúc này, B tát là m t D c s , c u đ ng i b nh kh đau. M t B tát nhìn th ng vào b nh nh n, t p trung hu nh n đ ch n b nh. B o v t đeo hai bên vai là đ ng c c a D c s : bình s c thu c bên trái và dao tr tà bên ph i. L i có khi hình v B tát tay c m nh n đ ng li u, v y n c Cam L hay B tát có nhi u tay nâng các con v t, t ng tr ng cho v i c c u đ chúng sinh...

Hình tiếng Bẻ tất cả i trên tiếng sẻ tẻ i còn xuất phát từ một số tích: có một con sẻ tẻ cái sinh được một con nhúng con i chột ngay khi sinh. Đau đớn quá, sẻ tẻ mẹ rên rỉ thét to. Nghe tiếng rên rỉ này, sẻ tẻ con sợ hãi; vì thế Sẻ tẻ hăng hái được liên kết với hình tiếng của Dẻ c sẻ Quán Thảm Âm “gợi ngời sáng i” tạo thành tranh, tiếng Bẻ tất Quán Thảm Âm Dẻ c sẻ cỡi sẻ tẻ chĩa bẻ nh cho chúng sinh.

BẺ NG NGHE “SẺ TẺ HÀ ĐÔNG” RẺ NG

Sẻ tẻ có tiếng rên rỉ làm mọi loài kinh hãi. Tiếng gọi oai nghi của sẻ tẻ là biểu tượng của Phút Pháp - vậy mà lại thay! văn chương cổ điển của ta và của Trung Quốc lại hay dùng để chê nhúng bà vờ cẻ ghen.

Sẻ dĩ có việc trái ngược như thế là vì cái oai nghi của sẻ tẻ trong Phút pháp với cái dẻ tẻ n của ngời i với “sẻ tẻ Hà Đông” có mối liên quan xuất phát từ một nhân vật có thể được kể lại trong thế văn đời Tống: một kẻ sĩ rớt mũ ở Phút, thế ông luồn bàn triết lý cao siêu nhúng mọi khi nghe “sẻ tẻ Hà Đông” rên rỉ i khi p sẻ, tâm hồn bẻ n lo n. Tiếng “sẻ tẻ hăng” lúc này chẻ ng phải là tiếng giẻ ng để o uy nghi của Phút nẻ a mà là tiếng gọi m thét om sòm của bà vờ hung dữ.

Hết văn Hà Đông sẻ tẻ hăng ,

Trẻ trẻ ng lẻ thế tâm mang nhiên

(Bẻ ng nghe “sẻ tẻ Hà Đông” rẻ ng,

Gẻ y chẻ ng rẻ i tay, lòng hoang mang.)

Dung Trai tùy bút ẻẻẻẻ đời Tống của Hẻng Mẻ i ẻẻ (1123-1202) có kẻ câu chuyện: Trẻ n Tháo (Trẻ n Quý Thẻẻẻẻ) thếẻẻẻẻ cùng Tô Đông Pha luồn bàn văn chẻẻẻẻẻẻ kim cẻẻẻẻẻẻ. Trẻ n Quý Thẻẻẻẻẻẻ

Tiêu ng gâ m cu a S t Ha Đông

Tác Giả: Nguy n C m Xuyên

Thứ Bảy, 15 Tháng 1 Năm 2011 21:11

là c sĩ có v là Li u th , tính hung hăng và c ghen. M t l n, Quý Th ng m ti c m i khách, có ca k đ n hát x ng mua vui. Li u th nhà sau n i máu ghen, l y g y đánh sà s t vào t ng, g m thét om sòm, khách kinh hãi ph i b ra v . Tô Đông Pha nhân đ y có bài th dài đ n 24 câu v a hài h c châm bi m, v a c m th ng cho tình c nh c a b n. T m trích l i đây 16 câu cảm c nh cho n i kh c a mình và c a hai ng i b n già: Tr n Tháo và Ngô Đ c Nhân (B c D ng công t).

PHIÊN ÂM:

Đông Pha tiên sinh vô nh t ti n ,

Th p niên “gia h a” thiêu “phàm duyên” .

Hoàng kim kh thành hà kh t c,

Ch h u s ng m n vô do huy n .

Long Khâu c sĩ di c kh liên,

Đàm không thuy t h u d b t miên .

H t văn Hà Đông s t h ng ,

Tr tr ng l c th tâm mang nhiên .

Tiêu ng gâ m cu a S t Ha Đông

Tác Giả: Nguy n C m Xuyên

Thứ Bảy, 15 Tháng 1 Năm 2011 21:11

Thu t B c D ng công t hi n ,

m t u th c nh c t đ c tiên .

Bình sinh ng v t b t l u v t ,

T i gia h c đ c Vong gia đ n .

Môn ti n bãi á th p kho nh đi n ,

Thanh khô nhi u c hoa liên thiên .

Khê đ ng túy ngo hô b t t nh ,

L c hoa nh tuy t xuân phong diên...

D CH:

Đông Pha tiên sinh không m t ti n,

Tiêu ng gâ m cu a S t Ha Đông

Tác Giả: Nguy n C m Xuyên
Thứ Bảy, 15 Tháng 1 Năm 2011 21:11

M i năm luy n “h a” cháy “phàm duyên”,

Vàng làm ra đ c, sông l p đ c,

Ch có tóc mai ch ng ch u đen. (3)

*

Long Khâu c sĩ cũng đáng th ng!

Bàn lu n “Không” – “Có” th c thâm đậm. (4)

B ng nghe s t Hà Đông r ng, (5)

G y ch ng r i tay, lòng hoang mang.

*

Công t B c D ng qu th t hi n,

U ng r u, ăn th t s ng nh tiên.

Bình sinh “ng v t” ch ng “l u v t”.

nhà h c đ c “Vong gia đân”.

Tr c c a b tr ng m i kho nh ru ng,

Su i xanh quanh nhà, hoa ti p tr i.

R u say n m m i g i ch ng t nh.

Hoa r i nh tuy t, gió ng nghiêng ...

(*Nguy n C m Xuyên đ ch*)

Tô Đông Pha, Tr n Quý Th ng, Ngô Đ c Nhân – c ba có c v ng cao xa. Đông Pha tiên sinh tu theo thu t c a Đ o gia, t ng có th t o ra vàng, l p đ c sông, tr ng sinh b t lão... nh ng r i ch ng hi u nghi m chi nên tóc c b c tr ng. Long Khâu c sĩ thì luôn bàn lu n đ o lý cao siêu v y mà l i tâm th n b n lo n, bàng hoàng r i c g y m i khi nghe ti ng s t Hà Đông g m r ng, Công t B c D ng cũng c g ng tu luy n mà r i say miên man... K t thúc các đo n th trên là c ba ng i cùng b ìm sâu vào nh ng v n v t c a đ i th ng.

Xem su t l ch s văn ch ng t x a đ n nay, có l bài th trên c a Tô Đông Pha là bài th đ c t hay nh t, hài h c nh t thân ph n c a các b c nam nhi t t ng mênh mang, m ng c cao ng t tr i nh ng r i h t th y là o v ng... và đáng th ng thay nh Tr n Tháo l i ph i ch u n i đ ng cay đ i tay m t “s t Hà Đông”,

Th c a Đông Pha r t hay, r t trào l ng v y nh ng xem kĩ h n thì có l bài th trên làm ra ch đ ùa m y ng i b n già, đã c ng đ i u lên m y chi ti t bi m h a - còn s th c thì ch ng ph i nh th . Đ c “Ph ng S n t truy n” cũng do chính Tô Đông Pha vi t thì chuy n đ i c a Tr n Tháo có khác :

"Ph ng S n T là ng i n c vùng Quang Châu, Hoàng Châu. Thi u th i, h m du hi p Chu Gia, Quách Gi i. Nh ng k nghĩa hi p trong làng đ u quy ph c. Lúc h i l n thì nhún mình mà đ c sách, mu n l y vi c đó mà thi th v i đ i. Nh ng r i ch ng g p th i. V già, l i n mình vùng Quang, Hoàng, n i g i là K Đình. nhà tranh, ăn rau, không giao thi p v i đ i. B xe, ng a, v t áo m ão, đi b qua v trong núi. Ng i đ i ch ng bi t là ai...

Tôi b bi m trích Hoàng Châu, qua K Đình, thì g p. Bèn kêu: "H i ôi! C nh n củ a ta, Tr n Tháo Quý Th ng đây mà. Sao l i i đây?" Ph ng S n T cũng kinh ng c, h i tôi làm sao đ n đây. Tôi nói duyên c . Ông cúi đ u không đáp, r i ng a m t lên tr i mà c i. B o tôi đ n nhà ng i. T ng vách x xác, mà trông v con và nô t đ u có v ung dung th a ý. Tôi gi t mình l y làm kinh ng c. Lòng riêng nghĩ, Ph ng S n T khi thi u th i, a r u và thích ki m, tiêu ti n nh b i đ t. M i chín năm tr c, tôi K S n th y Ph ng S n T c i ng a cùng hai k m ã, k p hai mũi tên d o ch i núi Tây. Có con chim khách v t bay tr c m t, sai k m ã đu i b n, không trúng. Ph ng S n T n i gi n, m t mình thúc ng a lên b n m t phát, chim r i, r i nh n đó ng i trên l ng ng a mà bàn v i tôi v phép dùng binh và chuy n thành b i x a nay; t cho là b c hào sĩ trên đ i...

Ph ng S n T thu c nhà th phi t, n u làm quan thì gi đây đã hi n hách. Nhà củ a v n t c L c D ng r t tráng l , sánh ngang v i b c công h u...V y mà b t t c đ m t mình vào t n núi th m đ . Há không có s đ c mà đ c nh th sao? Ta nghe nói vùng Quang, Hoàng có nhi u đ nh n, th ng gi b gây d i, d b n, khó mà g p đ c. Ph ng S n T cũng trong h ng đó ?" (6)

Lâm Ng Đ ng trong "Tô Đông Pha Truy n" cũng cùng ý ki n trên khi cho r ng gia đình Tr n Quý Th ng s ng r t h nh phúc. (7)

CHÚ THÍCH:

(1) S sách Trung Qu c có nói đ n vi c s th n x Tây V c đ m c ng "Kim mao hùng s t" vào đ i Hán Ch ng Đ . Tây V c là các n c n m phía Tây củ a Trung Qu c thu c vùng

Trung Á nh Kyrgyzstan, n Đ , Iran, v.v... N i này có nhi u s t sinh s ng.

(2) Thi u Ch u gi i thích ch Quán Th Âm chính là Quan Th Âm , đây đ c là “Quán” nghĩa là “xét th u, nghĩ kĩ th u t i Chính Đ o”. Quan Âm B tát đã tu b ng phép này, sáu căn dùng l n v i nhau đ c, m t có th nghe đ c, nên gi i là “Quán th âm”

(3) Theo sách TÍNH M NH KHUÊ CH c a Đ o gia thì “Gia h a” là “l a h a h u”, m t công phu rèn luy n c a đ o Hoàng Lão. Các đ o sĩ c a Đ o gia chuyên luy n “Gia h a” đ đ t chấy “Phàm duyên ” và “Phàm h ng ”, hàng ph c “Thanh long” và “B ch h ” là nh ng s c đ i kháng v n có trong ng i phàm t c. Phép tu luy n c a Đ o gia cho r ng luy n đ c tr n v n công phu này s đ c đ o (thành tiên) có phép thu t l p đ c sông, làm ra đ c vàng và tr ng sinh b t lão, tóc b c đen tr l i... ; v y nên c 3 câu “Th p niên gia h a thiêu phàm duyên/ Hoàng kim kh thành hà kh t c/ Ch h u s ng m n vô do huy n” chính là Tô Đông Pha t c i mình v vi c rèn luy n m i năm theo Đ o gia v i o t ng t o vàng, l p sông, tr ng sinh b t lão, r t c ch ng đ c chi ! (Vi c t ng là đ n gi n nh t là mái tóc : v n ch ng ch u đen l i).

M t s b n d ch tr c đây đã d ch câu “Th p niên gia h a thiêu phàm duyên” ra “M i năm đèn l a xin hai bên” có l là không đúng.

(4) Theo tri t lí nhà Ph t, cái hi n h u (có) mà ta c m nh n đ c ch là “S c”. “S c t c th không”. Cái mà ta t ng là “có” y ch là h vô, là “Không”. Câu th này nói vi c Tr n Tháo say mê Ph t Pháp, có th th c thâu đêm đ đàm lu n v “S c – Không”.

(5) Tô Đông Pha đã m n ch Hà Đông trong câu th c a Đ Ph : “Hà Đông n nhi thân tính li u.” (Ng i con gái đ t Hà Đông h Li u) đ ch Li u th , v Tr n Tháo.

(6) D ch t - ; Ph ng S n t truy n; Tô Th c tuy n t p, Th ng H i c t ch xu t b n xã.

(7) “... ” (; “ ”). C ngã môn s tri, Tr n Quý Th ng đích gia đình sinh ho t ng n th ph c t t i, nhi th th ng h u di m phú. (Lâm Ng

Tiêu ng gâ m củ a S t Ha Đông

Tác Giả: Nguy n C m Xuyên

Thứ Bảy, 15 Tháng 1 Năm 2011 21:11

Đ ng “Tô Đông Pha Truy n” ; đ th p ngũ ch ng; Đông Pha c sĩ.)